

Reactie namens de ministeries van Justitie en Veiligheid, Algemene Zaken, Binnenlandse Zaken/ AIVD, Defensie/ MIVD, Politie en het Openbaar Ministerie:

Zoals bekend is de MH17 neergestort boven een conflictgebied waar grote geopolitieke belangen speelden. Het was voorstelbaar dat andere partijen inlichtingen wilden verzamelen. Nederland is ervan op de hoogte dat er wereldwijd geheime diensten actief zijn. De AIVD schreef in het laatste jaarverslag dat „steeds meer landen door middel van digitale spionage heimelijk informatie proberen te bemachtigen die zij gebruiken voor (geo)politiek gewin.”

In datzelfde jaarverslag staat: De relatie tussen de Russische Federatie en Nederland blijft door spanningen omgeven, mede door Russische kritiek op het onderzoek naar het neerhalen van vlucht MH17 en de vermeende anti-Russische houding van Nederland. Met name Rusland is zeer bedreven in het heimelijk digitaal beïnvloeden van (politieke) besluitvormingsprocessen, beeldvorming en publieke opinie in andere landen. De afgelopen jaren vormen beïnvloedingsoperaties een steeds belangrijker onderdeel van de Russische buitenlandpolitiek. Daarbij geldt dat het strategisch belang van de Nederlandse politiek en rechtspraak voor Rusland sterk is toegenomen sinds het neerhalen van vlucht MH17.” In het jaarverslag van de MIVD worden vergelijkbare constatering gedaan.

In algemene zin geldt dat als er concrete aanwijzingen zijn van spionage staten elkaar hierop moeten kunnen aanspreken.

Er zijn rond de bergingsmissie verschillende veiligheidsmaatregelen genomen om spionage te voorkomen. Zo werden politiemensen er voortdurend alert op gemaakt dat er iemand kon meeluisteren of meekijken. Het advies aan hen was dan ook “Ga er vanuit dat dit gebeurt en pas daar je gedrag met telefoon, laptop etc aan.”

Ook als andere overheidsfunctionarissen afreizen naar hoog-risico landen worden specifieke instructies meegegeven op het gebied van informatiebeveiliging, bijvoorbeeld vanwege vertrouwelijke informatie. Daarbij moet gedacht worden aan het beveiligen van de mobiele telefoon, het uitschakelen van apparatuur tijdens vertrouwelijke gesprekken en een verhoogd bewustzijn op sociale media.

De AIVD verzorgt voorlichting op maat aan ambtenaren en mensen in het bedrijfsleven zodat zij veiligheidsmaatregelen kunnen treffen ter voorkoming van mogelijke inlichtingenactiviteiten. Ook aan functionarissen die betrokken zijn bij de nasleep van MH17 geeft de AIVD voorlichting om bewustwording over de risico's te bevorderen. De AIVD heeft algemene adviezen opgesteld voor de zakelijke reiziger op het gebied van informatiebeveiliging. Dit advies is hier te vinden:

<https://www.aivd.nl/publicaties/publicaties/2017/12/20/op-reis-naar-het-buitenland>.